

Journal of Research in Educational Systems

Volume 17, Issue 63, 2024
Pp. 49-65

Print ISSN: 2383-1324
Online ISSN: 2783-2341

Homepage: www.jiera.ir

Article Info:

Article Type:
Research Article

Article history:
Received October 15, 2023
Received in revised form
December 27, 2023
Accepted January 02, 2024
Published Online January
10, 2024

Keywords:
Accreditation,
Basic Education System,
Model,
Entrepreneurial Society

Designing and Validating the Model of Creating an Entrepreneurial Society in the Basic Education System with a Sociological Approach

Farzad Gholoubi¹ | Maryam Taghvae Yazdi^{2✉} | Saeid Saffarian Hamedani³

1. Ph.D. Student, Department of Entrepreneurship, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran. E-mail: farzad.gholoubi@gmail.com
2. *Corresponding Author*, Corresponding Author, Associate Professor, Department of Educational Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran. E-mail: m_taghvaeeyazdi@yahoo.com
3. Assistant Professor, Department of Educational Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran. E-mail: snhrm3000@yahoo.com

ABSTRACT

Objective: This research has been conducted by designing and validating the model of creating an entrepreneurial society in the basic education system with a sociological approach.

Methods: It is a mixed sequential exploratory research; socio-statistics of this research in the qualitative part consists of educational and research experts and managers specializing in the basic education system and entrepreneurship and in the quantitative part it consists of managers, teachers, professors and consultants in Educational Year of 2020-2021. The samples in the qualitative section included 12 people using a targeted method until reaching theoretical saturation, and in the quantitative section 385 people were selected using a multi-stage cluster random method. The data was analyzed by semi-structured interview and conventional content analysis method with coding, and based on that, a model with 3 dimensions, 9 components and 100 items were designed. To validate the model, first a questionnaire was designed, and after determining face and content validity, 20 questions were removed and 80 questions remained.

Results and Conclusion: The results showed that the factor loading of all questions is above 0.4, the convergent validity is above 0.5, the reliability of both criteria (Cronbach's alpha, composite reliability) of all dimensions is above 0.8, and the validity of the variable is confirmed, and finally, the quality index fit of the model is greater than 0.36. The designed model has strong validity, reliability and fit, and policy makers and planners can use it to evaluate and review the current situation of the basic education system in order to create an entrepreneurial society.

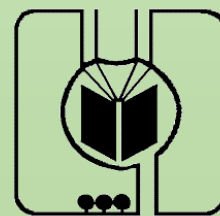
Cite this article: Gholoubi, F., Taghvae Yazdi, M., & Saffarian Hamedani, S. (2024). Designing and Validating the Model of Creating an Entrepreneurial Society in the Basic Education System with a Sociological Approach. *Journal of Research in Educational Systems*, 17(63), 49-65. <https://doi.org/10.22034/JIERA.2024.420815.3061>

© The Author(s)

Publisher: Iranian Educational Research Association

DOI: <https://doi.org/10.22034/JIERA.2024.420815.3061>

پژوهش در نظام‌های آموزشی

دوره ۱۷، شماره ۶۳، ۱۴۰۲
ص ۴۹-۶۵

شاپا (چاپی): ۲۳۲۴-۲۳۸۳
شاپا (الکترونیکی): ۲۳۴۱-۲۷۸۳

Homepage: www.jiera.ir

درباره مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۲۳

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۱۰/۰۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۱۲

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۱۰/۲۰

واژه‌های کلیدی:

اعتباریابی،

جامعه کارآفرینانه،

مدل،

نظام آموزشی پایه

طراحی و اعتباریابی مدل ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزشی پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه

فرزاد قلوبی^۱ | مریم تقوایی یزدی^۲ | سعید صفاریان همدانی^۳

۱. دانشجوی دکتری کارآفرینی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران. رایانامه:

farzad.gholoubi@gmail.com

۲. نویسنده مسئول، دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران.

رایانامه: m_taghvaeeyazdi@yahoo.com

۳. استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران. رایانامه:

snhrm3000@yahoo.com

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف طراحی و اعتباریابی مدل ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزشی پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه انجام شده است.

روش: این پژوهش از نوع آمیخته اکتشافی متوالی (کمی و کیفی) بوده است، جامعه آماری در بخش کیفی خبرگان آموزشی و پژوهشی و مدیران متخصص در رابطه با نظام آموزشی پایه و کارآفرینی و در بخش کمی مدیران، معلمان، دبیران و مشاوران در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ تشکیل دادند. نمونه‌ها در بخش کیفی شامل ۱۲ نفر به روش هدفمند تا رسیدن به اشباع نظری و در بخش کمی ۳۸۵ نفر به روش تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. داده‌ها با مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و به روش تحلیل محتوا عرفی با کدگذاری بررسی و بر اساس آن مدلی با ۳ بعد، ۹ مؤلفه و ۱۰۰ گویه طراحی گردید. برای اعتباریابی مدل ابتدا پرسشنامه‌ای طراحی و پس از تعیین روایی صوری و محتوایی، ۲۰ سؤال حذف و ۸۰ سؤال باقی ماند.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد، بار عاملی تمامی سؤالات بالای ۰/۴، روایی همگرایی بالای ۰/۵، پایایی هر دو ملاک (آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی) تمام ابعاد بالای ۰/۸ و روایی واگر مورد تأیید است و در نهایت شاخص نکویی برازش مدل بیشتر از ۰/۳۶ به دست آمده است. مدل طراحی شده از روایی، پایایی و برازش مناسب و قوی برخوردار بوده و سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان می‌توانند از آن برای ارزیابی و بررسی وضعیت موجود، نظام آموزشی پایه در جهت ایجاد جامعه کارآفرینانه استفاده نمایند.

استناد به این مقاله: قلوبی، فرزاد، تقوایی یزدی، مریم، و صفاریان همدانی، سعید. (۱۴۰۲). طراحی و اعتباریابی مدل ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزشی پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۷(۶۳)، ۴۹-۶۵.

<https://doi.org/10.22034/JIERA.2024.420815.3061>

ناشر: انجمن پژوهش‌های آموزشی ایران

© نویسندگان

مقدمه

و پرورش مهارت‌های ارتباط کلامی و برنامه‌ریزی تأثیر معناداری بر ویژگی‌های شخصیتی و رشد توانمندی‌های کارآفرینانه در دانش‌آموزان دارد (عسکری‌فر و همکاران، ۱۳۹۷). عوامل محیطی کلان، مانند آموزش کارآفرینی، حمایت خانواده، حمایت اجتماعی، نگرش، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتار ادراک‌شده، بر قصد کارآفرینی تأثیر می‌گذارد (Nguyen et al., 2020). آموزش کارآفرینی در سنین کودکی موجب تشویق کودکان به انتخاب کارآفرینی به‌عنوان گزینه شغلی و کلید رسیدن به توسعه فرهنگ کارآفرینی و برخورداری از نسل آینده کارآفرین خواهد بود. آموزش‌های نادرست سبب کم‌رنگ شدن ویژگی‌های کارآفرینی در این سنین می‌شود (بهمنی و همکاران، ۱۳۹۸). بدین سبب آموزش کارآفرینی در این مقاطع پایه اهمیت می‌یابد و محتوای آموزش کارآفرینی در این مقاطع بایستی متناسب با نیازها و توانمندی‌های دانش‌آموزان تدوین شود. اجرای مداخلات مبتنی بر راهبردهای طرح‌ریزی رشد شغلی، در طول سال‌های مدرسه به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا برنامه‌ریزی مؤثرتری برای گذارهای پسا مدرسه داشته باشند (ابراهیمی زرنندی و همکاران، ۱۴۰۱). بسیاری از کشورها با در نظر گرفتن این مسئله و برنامه‌ریزی بلندمدت و کوتاه‌مدت، مقوله‌ی آموزش کارآفرینی را وارد برنامه‌های رسمی و غیررسمی مدارس خود کرده‌اند (بهمنی و همکاران، ۱۳۹۶).

پژوهش طغرای و همکاران (۱۳۹۸)، حاکی از آن است که آموزش مبتنی بر خلق ارزش، متأثر از عوامل سبب‌ساز نگرش کارآفرینانه معلم، مسئولان و تصمیم‌گیران در حوزه آموزش مدرسه و والدین است و مهم‌ترین عوامل زمینه‌ای، جو کارآفرینانه، طراحی محیط بازی‌گونه، طراحی فضاهای جذاب در مدرسه به همراه شرایط محیطی لازم همچون هوشیاری کارآفرینانه، برنامه‌ریزی آموزشی و آگاهی کارآفرینانه است. پژوهش نجاریان کاخکی و همکاران (۱۴۰۱) نشان داد که عواملی مانند کیفیت آموزشی در مدارس، تأمین نیروی انسانی ماهر کارآفرین، تأمین منابع مالی، سیاست‌های کلان نظام آموزش و پرورش در ایجاد و توسعه مدارس کسب‌وکار از جمله

ظهور جامعه کارآفرین^۱ در جامعه، از طریق آموزش کارآفرینی ممکن می‌گردد. اصلی‌ترین هدف در ایجاد جامعه کارآفرین، تأثیر بر رفتار، مهارت‌ها و باورهای کارآفرینانه در افراد است (Möttönen & Tunkkari, 2020). امروزه تقریباً در تمام کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه در کلیه پایه‌های تحصیلی، آموزش و ترویج کارآفرینی جایگاه ویژه‌ای دارد، به طوری که نوآوری در ابعاد گوناگون نظام آموزشی^۲ زمینه‌ساز تربیت و پرورش نسلی خلاق و چندبعدی است (طغرای و همکاران، ۱۳۹۸). صاحب‌نظران تقریباً همگی بر نوآور بودن، تصمیم‌گیر بودن، متعهد بودن و مخاطره‌پذیر بودن کارآفرین اتفاق نظر دارند. رویکرد جامعه‌شناختی نشان می‌دهد که کارآفرینان را نمی‌توان خارج از زمینه اجتماعی- فرهنگی که در آن فعالیت می‌کنند درک کرد. این بدان معناست که آداب و رسوم، سبک زندگی و ارزش‌هایی که مشخصه یک جامعه هستند مانند آموزش، زبان، قانون، سیاست و مذهب و همچنین فناوری و فرهنگ مادی یک منطقه، خانواده، رسانه، سیستم اجتماعی-اقتصادی بر کارآفرینی تأثیر می‌گذارند (Odia, 2020). مدرسه به‌منزله جامعه‌ای کوچک که ارتباط اعضای آن با یکدیگر فضای اجتماعی مشخصی را به وجود می‌آورد، بایستی بتواند در بروز خصایصی چون خلاقیت^۳، خودباوری^۴، آینده‌نگری^۵، ریسک‌پذیری^۶ و تمایل به کامیابی (روحیه کارآفرینی) در دانش‌آموزان مؤثر باشد. ایجاد جو و فضایی مناسب و مطلوب که زمینه بروز این ویژگی‌ها را فراهم آورد، یکی از وظایف و رسالت‌های مسئولان آموزش و پرورش است (اکبری و همکاران، ۱۴۰۲).

لازمه‌ی تحول واقعی در عملکردهای نظام آموزشی، تحول در نگرش‌ها و استفاده از سبک‌های کارآمد مدیریتی است (هاشمی و همکاران، ۱۴۰۱). رویکرد مدیریت مشارکتی در برنامه‌های مدرسه، الگوسازی برای دانش‌آموز، تشویق هدفمند و برقراری رابطه‌ی احساسی مثبت با آن‌ها در کنار فعالیت‌هایی از قبیل هنرهای آوایی و نمایشی، بازی‌های آموزشی و تقلیدی

۴. self-esteem

۵. foresight

6. risk taking

۱. entrepreneurial community

۲. education system

۳. creativity

آموزش و پرورش یکی از اساسی‌ترین نهادهای جامعه است که وظیفه تعلیم و تربیت افراد را بر عهده دارد و به‌طور حتم عملکرد این نهاد در بخش‌های مختلف فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی تأثیرگذار است (درینی و همکاران، ۱۴۰۱). ایجاد توانایی‌های آفرینندگی در میان دانش‌آموزان، یکی از عالی‌ترین اهداف آموزش و پرورش در تمام سطوح تحصیلی است؛ بنابراین، کارآفرین‌شدن مدارس می‌تواند زمینه را برای توسعه جامعه فراهم آورد (هاشمی و همکاران، ۱۴۰۰). با توجه به نقش و اهمیت کارآفرینی در ابعاد زندگی انسان‌ها، از نظام آموزشی هر کشوری انتظار می‌رود شهروندان شایسته و کارآفرین تربیت نماید (جدی گرگری و همکاران، ۱۴۰۰). در ایران برنامه‌های آموزش کارآفرینی بیشتر در مقطع آموزش عالی دنبال می‌شود و آموزش کارآفرینی کودکان چه در حوزه پژوهش و چه در حوزه عمل مغفول مانده است (بهمنی، ۱۳۹۲). تمرکز اندک پژوهش انجام شده بر جنبه‌های آموزش کارآفرینی در نظام آموزش پایه بوده است و در حوزه ایجاد جامعه کارآفرینانه از منظر جامعه‌شناختی تاکنون هیچ پژوهشی صورت نگرفته است. با عنایت به اینکه کارآفرینان سهم عمده در رشد اقتصادی و اجتماعی و توسعه پایدار کشور دارند و با توجه به اینکه یکی از زیربناهای مهم در توسعه کارآفرینی، توجه خاص به ایجاد جامعه کارآفرینانه و تقویت نظام آموزشی است، لذا بررسی و شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های جامعه کارآفرینانه در نظام آموزشی پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه^۵ می‌تواند به تقویت کارآفرینی و در نهایت به توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور منجر شود. پژوهش حاضر، به‌منظور طراحی و اعتباریابی مدل ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزشی پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه انجام گردید.

روش

این پژوهش با هدف طراحی و اعتباریابی مدل ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزشی پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه به روش آمیخته اکتشافی متوالی در دو مرحله (کیفی و کمی) در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ انجام گردید. جامعه آماری

عوامل راه‌اندازی مهارت‌های خلاقانه در مدارس کسب‌وکار بوده است. احمدپور کریم‌آبادی و همکاران (۱۴۰۱) نیازهای آموزشی متأثر از ابزارهای آموزشی و عوامل محیطی، موانع آموزشی و تحقق توسعه توانمندی دانش‌آموزان در فضای یادگیری مدارس، ابزار آموزشی و اهداف مطلوب و آموزش‌های کارآفرینی و آینده دانش‌آموزان را به‌عنوان ۴ عامل مؤثر بر آموزش کارآفرینی در مدارس ابتدایی شناسایی نمودند. پژوهش Wardana و همکاران (2020) نشان داد که آموزش کارآفرینی^۱ بر خودکارآمدی کارآفرینی^۲، نگرش کارآفرینی^۳ و ذهنیت کارآفرینی^۴ تأثیر می‌گذارد. پژوهش Chepurenko و همکاران (2020) نشان داد ایجاد یک جامعه یادگیرنده و وجود یک فعالیت در یک اکوسیستم بزرگ‌تر، دانش‌آموزان را تشویق می‌کند تا حوزه شغل مربوطه را انتخاب کنند و منجر به ایجاد درگیری فعال دانش‌آموزان از طریق انتخاب مشارکت‌کنندگان با انگیزه، مربیگری و کار فردی و گروهی می‌شود و همچنین احساس ایمنی در بین شرکت‌کنندگان جهت افزایش اعتماد متقابل و تعاملات فشرده در بین دانش‌آموزان را فراهم می‌کند و رقابت مشترکی را در بین آن‌ها ایجاد می‌کند که با یکدیگر همکاری داشته باشند و پروژه‌های گروهی ارائه دهند. Daniel و همکاران (2019) نشان دادند با حفظ پیوند بین جامعه دانش‌آموزان، معلمان و کارکنان مدارس اطمینان حاصل می‌شود که دانش‌آموزان و جوامع فرصت دسترسی به برنامه درسی غنی، چالش‌برانگیز و مرتبط با فرهنگ را داشته باشند. نتایج پژوهش Tohani (2017) نشان داد که اجرای آموزش کارآفرینی جامعه مبتنی بر سرمایه اجتماعی می‌تواند کارآفرینی را تحقق بخشد که بتواند خود و جامعه خود را توسعه دهد و برای اجرای آن، نیاز به تعهد محض از طرفین مربوط به اجرای این آموزش در سطح خرد و کلان است. کریمیان و همکاران (۱۳۹۹) نشان دادند که گرایش فرد به نوآوری، تشخیص فرصت، تجربه کاری، سرمایه (انسانی، اجتماعی و اقتصادی)، وضعیت بازار، حمایت هنجارهای اجتماعی و فرهنگی، قصد ایجاد کار نوآورانه، گروه‌گرایی، تأمین سرمایه، عمل‌گرایی از جمله عوامل مؤثر بر ایجاد فعالیت کارآفرینانه است.

۴. entrepreneurial mindset

۵. sociological approach

۱. entrepreneurship education

2. entrepreneurial self-efficacy

3. entrepreneurial attitude

پایایی ابزار از آلفای کرونباخ^۴ و پایایی ترکیبی^۵ استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کمی و ارزیابی مدل ساختاری، از آزمون‌های تحلیل عاملی تأییدی^۶، روایی همگرا^۷، روایی واگرا^۸، R^2 ، Q^2 و t -value به کمک نرم‌افزارهای Samartpls4 و spss23 استفاده گردید.

یافته‌ها

بررسی مشخصات جمعیتی پاسخگویان بیانگر آن بود که در بخش کیفی شامل ۵ نفر مدیر آموزشی و فعال در حوزه کارآفرینی، ۴ نفر مشاور کارآفرینی و شرکت دانش‌بنیان، ۱ نفر معلم، ۲ نفر استاد دانشگاه فعال در حوزه کارآفرینی مشارکت داشته‌اند. در بخش کمی، ۲۳۸ نفر زن، ۱۴۷ نفر مرد، ۳ نفر مدرک تحصیلی دیپلم، ۱۵۶ نفر مدرک تحصیلی کارشناسی، ۱۴۵ نفر مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و نیز ۸۱ نفر مدرک تحصیلی دکتری، ۱۲۹ نفر سابقه خدمت ۵ تا ۱۰ سال، ۱۳۱ نفر سابقه خدمت ۱۰ تا ۲۰ سال، ۱۲۵ نفر سابقه خدمت بیش از ۲۰ سال مشارکت داشته‌اند. یافته‌های این پژوهش در دو بخش کیفی و کمی بررسی شده است. در بخش کیفی برای شناسایی ابعاد و مفاهیم مدل ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزشی پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه، که از طریق مصاحبه نیمه‌سازمان یافته با معیار اشباع نظری، پس از ۱۲ مصاحبه انجام گردید. بعد از تبدیل مصاحبه‌ها به متن، در مرحله اول، تعداد مشخص و محدودی از مقوله‌ها شناسایی گردید. در مرحله دوم، مفاهیمی که ارتباط مفهومی بیشتر با هم داشتند در یک دسته قرار گرفتند سپس به هر دسته یک عنوان تعلق گرفت. در مرحله سوم بعد از بررسی داده‌ها، مفاهیم تکراری حذف و مفاهیم مشابه درهم ادغام گردیدند و در نهایت از مجموع ۴۰۴ مفهوم یا کد اولیه‌ای ۱۰۰ مفهوم استخراج شد و سپس این مفاهیم در ۳ بُعد و ۹ مؤلفه به صورت کدگذاری دسته‌بندی گردید. برای اطمینان از دقت و صحت داده‌های کیفی به دست آمده از راهبردهای بازبینی و مقایسه مداوم (خودبازبینی محقق) طبقه‌بندی یا تأیید نتایج با مراجعه به مشارکت‌کنندگان پژوهش (کنترل اعضاء) و ممیزی بیرونی

پژوهش در بخش کیفی شامل خبرگان آموزشی و پژوهشی و مدیران متخصص در رابطه با نظام آموزشی پایه و کارآفرینی، معیار ورود به پژوهش، دارا بودن حداقل ۱۵ سال سابقه تخصصی در زمینه نظام آموزش پایه، کارآفرینی و داشتن فعالیت آموزشی و پژوهشی در این زمینه و در بخش کمی شامل مدیران، معلمان، دبیران و مشاوران، معیار ورود به پژوهش، افرادی که شاغل در آموزش و پرورش بوده که در یکی از این سه مقطع ابتدایی، راهنمایی و متوسطه حداقل ۵ سال فعالیت داشته‌اند، بوده است. نمونه‌ها در بخش کیفی ۱۲ نفر به روش نمونه‌گیری هدفمند و در بخش کمی بر اساس فرمول کوکران به تعداد ۳۸۵ نفر محاسبه و به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. در این روش نمونه‌گیری ابتدا از میان استان‌های کشور ۸ کلان استان (تهران، اصفهان، خراسان رضوی، فارس، کردستان، مازندران، خوزستان، کرمان، هرمزگان) انتخاب، پس از آن مراکز این استان‌ها به عنوان پایلوت انتخاب، و در نهایت از میان مدیران، معلمان، دبیران و مشاوران که معیار ورود به پژوهش را داشتند به صورت تصادفی انتخاب گردیدند. جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش در دو مرحله کیفی و کمی انجام شده است. در مرحله کیفی که از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با معیار اشباع نظری داده‌ها جمع‌آوری شدند. داده‌های حاصل از بخش کیفی به روش تحلیل محتوا عرفی از طریق کدگذاری با استفاده از نرم‌افزار Maxqda2021 تجزیه و تحلیل گردید. برای تعیین اعتبار داده‌های کیفی، تفسیر و استنباط صورت گرفته از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان به آن‌ها منعکس گردید، تا از انحراف در دیدگاه‌ها جلوگیری شود. همچنین سعی گردید تمام جزئیات پژوهش از نمونه‌گیری تا فرایند جمع‌آوری و تحلیل به طور کامل شرح داده شود تا در مورد انتقال‌پذیری نکته مبهمی باقی نماند. برای جمع‌آوری داده‌ها در مرحله کمی، از پرسشنامه (ابزار) محقق‌ساخته حاصل از یافته‌های مرحله کیفی استفاده گردید و برای تعیین روایی ابزار، از روایی صوری^۱ و محتوایی که شامل دو شاخص نسبت روایی محتوا^۲ (CVR) و شاخص روایی محتوا^۳ (CVI) بوده و جهت تعیین

5. composite reliability
6. confirmatory factor analysis
7. convergent validity
8. divergent validity

1. face validity
2. content validity ratio
3. content validity index
4. Cronbach's alpha

نقش دولت، عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی و فرهنگی، ساختاری، فرآیندی، بنیادی و ۱۰۰ گویه طراحی گردید (جدول ۱).

استفاده گردید. این مفاهیم و مؤلفه‌ها و ابعاد به صورت سازه‌ای در ۳ بُعد: عوامل فردی، عوامل محیطی و عوامل سازمانی و ۹ مؤلفه: زمینه شخصی، عوامل انگیزشی، ویژگی‌های شخصیتی،

جدول ۱.

کدگذاری مؤلفه‌های مدل ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزشی پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه

عوامل (مقوله مقوله فرعی اصلی)	مفاهیم
عوامل فردی زمینه شخصی	روحیه نشاط و شور اجتماعی، تفکر نقادانه، ارق ملی، سرمایه ملی، هوش مالی، جامعه‌شناسی، الگوی کارآفرین، آموزش و مهارت‌ورزی
عوامل انگیزشی	فضای همکاری، حمایت دوستان و اطرافیان، نیازهای اجتماعی، ارزش‌های اجتماعی، مشوق‌های اجتماعی
ویژگی‌های شخصیتی	ریسک‌پذیری، آینده‌مداری، هدفمند، موفقیت‌طلبی، استقلال‌طلبی، خودباوری، نوآوری، خودکارآمدی
عوامل محیطی	نقش دولت
	ایجاد مهارت بر اساس نیازهای فعلی و آینده جامعه، حاکمیت، نقش دولت، استراتژی‌های دولت برای حوزه آموزش، اصلاح قوانین دستورالعمل‌ها، کاهش تورم، افزایش تولید و خدمات توسط دولت، ساختار سیاسی و سیاست‌های کلان دولتی، حمایت‌های نهادهای ذیصلاح، عمل سیاسی و حاکمیتی، عوامل استراتژیک، فرهنگی و سیاسی، ساختارهای سیاسی و سیاست‌های کلان دولتی، ساختار فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی، فناوری و تکنولوژی، خلاقیت در حوزه‌های بالادست مانند سطوح حاکمیتی و مدیران بالایی، تسهیل قوانین و مقررات، تسهیل فعالیت‌های بازار، ایجاد مشوق‌های مالیاتی، حمایت از تولیدکنندگان، فراهم نمودن زمینه‌های لازم دولت در بخش فرهنگی
عوامل اقتصادی	گرد هم آوردن منابع، تجهیزات دیجیتال و به‌روز جهت تسهیل شرایط تحقیق و پژوهش، قوانین بازار، ثبات اقتصادی برای کاهش ابهامات، شناخت، ایجاد و گسترش بازارهای جدید
عوامل اجتماعی و فرهنگی	مهارت کار کردن به صورت کار گروهی، توانایی حل مسئله به صورت گروهی، پارک‌های فناوری محله محور، مؤسسات خیریه، ایجاد بستر برای افراد خلاق، استعدادیابی و توانمندسازی، رسانه‌های گروهی و شبکه اجتماعی، کاهش فاصله آموزش و جامعه، جایگاه و ارزش کارآفرینی، ایجاد الگوی یکپارچه یادگیری و آموزش در مدارس و خانواده وحدت در جامعه، انجام مأموریت اجتماعی، روش‌های پاسخگویی به نیازهای اجتماعی، فرهنگ گفتگو، نیازهای آینده جامعه، آینده‌نگری
عوامل ساختاری سازمانی	مشارکت دانش‌آموزان، فرهنگ‌سازمانی کارآفرینانه، تفکر و بهسازی سازمانی، همسان‌سازی، مهارت‌گزینش، قوانین و مقررات، سیستم ارزیابی کنترل، بحث استراتژیک، انعطاف‌پذیری، رهبری مشارکتی، برنامه‌ریزی درسی و مدل آموزشی، محتوای آموزشی برای هدایت به سمت بلوغ، محیط یادگیری شبیه‌سازی شده، ایجاد مهارت و توانمندسازی مدیران و دبیران، نظام آموزشی یادگیری محور، اتاق فکر، اهداف و استراتژی میان‌مدت و بلندمدت
فرآیندی	پژوهش محوری، برنامه‌های درسی و سیستم پویا، مهارت ارتباط‌های بین سیستمی و بین‌المللی، روش تدریس خلاقانه، سیستم مدیریت استعداد و شکوفایی، گفتگوی دوطرفه، فرآیندمحور
بنیادی	امکانات و تجهیزات مناسب، مدیریت سرمایه‌های انسانی، روش‌های نوین آموزشی مبتنی بر مشارکت حداکثری دانش‌آموزان، تصمیم‌گیری مشارکتی، خدمات پژوهشی و آموزشی، تنوع‌بخشی به محیط‌های آموزشی، اهداف آموزشی شفاف، نگرش کارآفرینانه معلمان و مسئولان، ترویج نگرش و فلسفه آموزش جهت آینده‌نگری و هدایت مهارت‌ها، مهارت‌های فنی و حرفه‌ای، جلب همکاری همه‌جانبه سایر دستگاه‌ها، بهبود چرخه آموزش، ایجاد مراکز کارآفرینی و مهارت‌آموزی در هر شهر یا منطقه، برگزاری جلسات جهت تغییر نگرش خانواده‌ها، تشویق به خلاقیت و آموزشی تکنیک

تمامی گویه‌ها، بالاتر از ۰/۴ بوده است و با توجه به اینکه مقدار t-value به دست آمده برای همه گویه‌ها مربوط به سه بعد شناسایی شده در سطح بالاتر از ۲/۵۸ است، در نتیجه اعتبار آن گویه برای اندازه‌گیری عامل مربوط به خود در سطح اطمینان ۹۹ درصد تأیید می‌گردد. پایایی هر دو ملاک (آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی) همه ابعاد بالای ۰/۸ است (Fawcett & Garity, 2009)، میزان میانگین واریانس استخراج شده Variance (AVE) Average Extracted برای تمام عامل‌ها بیشتر از ۰/۵ است (جدول ۳، ۲، ۴). همچنین مجذور همبستگی هر یک از عامل‌ها با عوامل دیگر کوچک‌تر از میزان میانگین واریانس استخراج شده آن عامل است، که این نشان‌دهنده وجود روایی و اگر است (جدول ۴)؛ بنابراین مدل اندازه‌گیری از نقطه نظر روایی همگرا و روایی و اگر مورد پذیرش قرار می‌گیرد (داوری و رضازاده، ۱۳۹۷).

برای جمع‌آوری داده‌ها در مرحله کمی، پرسشنامه‌ای (ابزار) محقق ساخته حاصل از یافته‌های مرحله کیفی طراحی گردید و جهت تعیین روایی پرسشنامه‌ای طراحی شده از روایی صوری و محتوایی از طریق ۱۲ نفر از خبرگان استفاده گردید. در روایی صوری پس از محاسبه شاخص امتیاز تأثیر گویه، ۵ گویه امتیاز پایین‌تر از ۱/۵ داشتند که حذف شدند (حجاری‌زاده و اصغری، ۱۳۹۹) و تعداد گویه‌ها از ۱۰۰ به ۹۵ کاهش یافت. در روایی محتوایی، ۱۰ گویه با مقادیر نسبت روایی محتوا کمتر از ۰/۵۶ حذف شدند و تعداد گویه‌ها از ۹۵ به ۸۵ کاهش یافت. ۵ گویه با مقادیر شاخص روایی محتوای پایین‌تر از ۰/۷۹ حذف شدند و در نهایت تعداد گویه‌ها از ۸۵ به ۸۰ کاهش یافت (سرمد و همکاران، ۱۳۹۷). به این ترتیب پرسشنامه در مرحله ساخت اولیه دارای ۸۰ گویه هر گویه بر مبنای طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت درجه‌بندی شده است. یافته نشان می‌دهد که مقدار بار عاملی

جدول ۲.

بار عاملی، آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی، میانگین واریانس استخراج شده (AVE، t-value، R² و Q²) عوامل فردی

مؤلفه	گویه	بار عاملی	t-value	AVE	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	R ²	Q ²
ویژگی‌های شخصیتی	ریسک‌پذیری	۰/۴	۳/۴۷	۰/۵	۰/۸۶۲	۰/۸۱۷	۰/۷۵۸	۰/۳۰۶
	آینده‌مداری	۰/۷۱۷	۲۰/۱۶					
	هدفمندی	۰/۷۲	۱۷/۵۰					
	موفقیت‌طلبی	۰/۶۰۱	۱۰/۴۴					
	استقلال	۰/۶۹۳	۲۸/۱۷					
	خودباوری	۰/۷۵۶	۳۱/۲۴					
	خودکارآمدی	۰/۷۳۵	۲۱/۱۳					
	نوآوری	۰/۷۳۸	۳۳/۱۲					
	فضاهای همکاری برای رسیدن به اهداف	۰/۷۳۸	۲۵/۹۹					
	حمایت دوستان و اطرافیان از جامعه کارآفرینانه	۰/۶۴۱	۱۷/۷۲					
عوامل انگیزشی	درک نیازهای اجتماعی	۰/۷۶۲	۲۸/۳۶	۰/۵۵۲	۰/۸۶	۰/۷۹۷	۰/۸۰۸	۰/۴۰۹
	تحقق بخشیدن به علل اجتماعی و فرایند خلق	۰/۸۲	۳۹/۲۳					
	مشترک ارزش‌های اجتماعی	۰/۷۴۲	۲۹/۷۳					
	اثرگذاری با مشوق‌های اجتماعی	۰/۶۹۲	۲۲/۷۲					
	روحیه نشاط و شور اجتماعی	۰/۷۴۲	۳۱/۶۷					
	توجه به تفکر نقادانه	۰/۷۲۴	۲۱/۶۲					
	عرق ملی	۰/۷۴	۲۷/۸۹					
	دانش‌آموزان به‌عنوان سرمایه ملی	۰/۷۳۸	۲۶/۶۳					

مؤلفه	گویه	بار عاملی	t-value	AVE	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	R2	Q2
	پیشینه جامعه‌شناسی	۰/۷۴۱	۲۴/۶۰					
	الگوی کارآفرین	۰/۶۶۱	۱۴/۱۵					
	آموزش و مهارت‌ورزی	۰/۶۰۱	۱۰/۸۷					
	بعد عوامل فردی			۰/۵	۹۲۹	۰/۹۱۹	۰/۵۸۹	۰/۲۰۸

جدول ۳.

بار عاملی، آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی، میانگین واریانس استخراج‌شده (AVE، t-value، R² و Q2) عوامل محیطی

مؤلفه	گویه	بار عاملی	t-value	AVE	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	R2	Q2
نقش دولت	شفاف‌بودن استراتژی‌های دولت برای حوزه آموزش	۰/۷۸۳	۳۰/۶۸	۰/۶۱۳	۰/۹۰۵	۰/۸۷۳	۰/۷۴۸	۰/۴۱۶
	ایجاد مهارت بر اساس نیازهای فعلی و آینده جامعه	۰/۷۶۸	۳۱/۵۲					
	برای تمامی اقشار							
	کاهش تورم	۰/۷۴	۲۵/۵۴					
	توجه به افزایش تولید و خدمات توسط دولت	۰/۸۱۱	۴۰/۰۲					
	ساختارهای سیاسی و سیاست‌های کلان دولتی	۰/۸۱۷	۳۴/۸۲					
	فراهم‌نمودن زمینه‌های (قانونی، فرهنگی و اقتصادی)	۰/۷۷۵	۲۸/۵۷					
	برای کارآفرینی							
عوامل اجتماعی - فرهنگی	مهارت کارکردن به صورت کار گروهی	۰/۷۳۶	۲۱/۰۵	۰/۵۴۲	۰/۹۴۶	۰/۹۳۸	۰/۵۶	۰/۴۶۸
	توانایی حل مسئله به صورت گروهی	۰/۷۰۸	۱۸/۷۸					
	استقرار پارک‌های فناوری محله‌محور	۰/۶۲۴	۱۷/۳۸					
	مؤسسات خیریه	۰/۵۲۸	۱۲/۱۸					
	ایجاد بسترهای کارآفرینی برای افراد خلاق	۰/۷۵۳	۲۷/۹۱					
	برنامه استعدادیابی و توانمندسازی و هدایت تحصیلی	۰/۸۰۱	۳۷/۴۲					
	رسانه‌های گروهی و شبکه‌های اجتماعی	۰/۶۱۱	۱۴/۵۲					
	اهتمام به کاهش فاصله آموزش و جامعه	۰/۷۸	۲۶/۶۵					
	تصویرسازی از جایگاه و ارزش کارآفرینی در جامعه	۰/۸۰۸	۴۲/۱۲					
	ایجاد الگوی یکپارچه یادگیری و آموزش در مدارس و خانواده و جامعه	۰/۸۰۵	۲۳/۲۳					
	تغییر زندگی روزمره مردم برای انجام مأموریت اجتماعی خود در جهت خود شکوفایی اجتماعی	۰/۷۵۷	۲۶/۶۸					
	نوآوری در روش‌های پاسخگویی به نیازهای اجتماعی	۰/۷۰۵	۱۹/۶۸					
	فرهنگ گفتگو در مدارس	۰/۷۸۱	۱۴/۶۳					
	آموزش در جهت نیازهای آینده	۰/۷۷۶	۱۰/۸۸					
	آینده‌نگری در راستای توسعه اجتماعی و اقتصادی	۰/۷۹۸	۱۸/۲۳					

مؤلفه	گویه	بار عاملی	t-value	AVE	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	R ²	Q ²
عوامل اقتصادی	شناخت، ایجاد و گسترش بازارهای جدید	۰/۷۷۱	۲۴/۲۴	۰/۵۹	۰/۸۷۸	۰/۸۲۷	۰/۷۳۶	۰/۳۹۸
	گردهم آوردن منابع برای تولید محصول یا ارائه خدمت	۰/۸۰۲	۱۳/۷۰					
	تجهیزات دیجیتال و به روز جهت تسهیل شرایط تحقیق و پژوهش	۰/۷۷۱	۱۶/۷۷					
	قوانین از نوع قوانین بازار	۰/۷۲۳	۱۱/۲۶					
عوامل محیطی	ثبات اقتصادی برای کاهش ابهامات	۰/۷۷۲	۱۰/۹۱					
				۰/۵	۰/۹۶۱	۰/۹۵۷	۰/۸۰۶	۰/۳۵۴

جدول ۴.

بار عاملی، آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی، میانگین واریانس استخراج شده ((AVE, t-value, R² و Q² عوامل نظام آموزش پایه

مؤلفه	گویه	بار عاملی	t-value	AVE	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	R ²	Q ²
عوامل بنیادی	امکانات و تجهیزات مناسب	۰/۷۹	۱۶/۳۴	۰/۶۵۸	۰/۹۶۶	۰/۹۶۳	۰/۹۲۶	۰/۵۵۳
	مدیریت سرمایه انسانی	۰/۷۹۱	۲۷/۱۵					
	روش های نوین آموزشی مبتنی بر مشارکت حداکثری کارآموز	۰/۷۹۴	۲۴/۹۶					
	تصمیم گیری مشارکتی	۰/۸۰۷	۹/۶۹					
	خدمات پژوهشی و آموزشی	۰/۸۷	۲۶/۴۵					
	تنوع بخشی به محیط های آموزشی در فرایند آموزش	۰/۸۲۴	۳۳/۸۴					
	اهداف آموزشی شفاف	۰/۷۷۴	۳۰/۷۰					
	نگرش کارآفرینانه معلمان، مسئولان و تصمیم گیرندگان مدرسه	۰/۸۳۵	۲۷/۹۲					
	ترویج نگرش و فلسفه آموزش و چشم انداز جهت آینده نگری و هدایت مهارت ها و توانمندی های دانش آموزان	۰/۸۵۳	۲۷/۷۱					
	مهارت های فنی و حرفه ای	۰/۸۰۹	۳۳/۲۴					
	جلب همکاری همه جانبه سایر دستگاه ها به منظور هماهنگی برای حضور کارآموز در عرصه های مختلف	۰/۸۵۳	۲۳/۳۲					
	فرایند پیوسته در راستای بهبود چرخه آموزش	۰/۸۲۵	۳۱/۱۳					
	مراکز کارآفرینی و مهارت آموزی در هر شهر یا منطقه	۰/۷۷۸	۳۳/۲۸					
	برگزاری جلسات جهت تغییر نگرش خانواده ها نسبت به آینده شغلی	۰/۷۷۵	۱۰/۵۹					
عوامل ساختاری	تشویق به خلاقیت، نوآوری و آموزش تکنیک های آن	۰/۷۷۸	۲۰/۷۶					
	مشارکت دانش آموزان	۰/۷۹۱	۲۰/۹۷	۰/۶۶۸	۰/۹۵۷	۰/۹۵	۰/۹۲۸	۰/۵۶۴
	فرهنگ سازمانی کارآفرینانه	۰/۸۴	۲۳/۰۱					
	تفکر بهسازی سازمانی	۰/۸۷۱	۲۸/۹۸					
عوامل ساختاری	همسان سازی مؤسسات آموزشی توسط یک مجموعه متمرکز جهت تبادل اطلاعات و دانش و تجربیات در حوزه آموزش با دیدگاه کارآفرینی و مهارت ها	۰/۸۲۴	۲۹/۶۴					

مؤلفه	گویه	بار عاملی	t-value	AVE	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	R ²	Q ²
	بحث‌های استراتژیکی	۰/۸۱	۳۰/۴۶					
	فضای ارتباطی بین دانش‌آموزان	۰/۸۰۳	۲۴/۸۲					
	قوانین و مقررات مربوطه	۰/۷۲۶	۲۱/۱۲					
	مهارت‌گزینش شغل بر اساس علاقه، مهارت تقویت انگیزش برای انتخاب شغل	۰/۸۵۲	۱۵/۷۸					
	بودجه و سرمایه‌گذاری در حوزه کارآفرینی	۰/۸۵۳	۳۲/۷۳					
	فضای کارگاهی و آموزشی مجهز و به‌روز	۰/۸۵۳	۶۴/۰۰					
	سیستم ارزیابی و کنترل	۰/۷۵۸	۲۳/۲۸					
عوامل فرایندی	یادگیری بر پایه پژوهش‌محوری دانش‌آموزان، معلمان و کارکنان	۰/۸۹۳	۷۸/۵۷	۰/۸۰۲	۰/۹۶۶	۰/۹۵۹	۰/۸۸۲	۰/۶۴۳
	برنامه‌های درسی و سیستم پویا	۰/۹۰۳	۹۰/۳۹					
	مهارت ارتباط‌های بین سیستمی و بین‌المللی	۰/۹۰۵	۸۵/۸۵					
	روش‌های تدریس خلاقانه	۰/۹۱۴	۸۰/۸۴					
	مدیریت استعداد و شکوفایی دانش‌آموزان	۰/۹۱۱	۸۷/۸۰					
	گفتگوی دوطرفه همراه با تفکر در تدریس	۰/۹۰۸	۸۲/۲۷					
	فضای آموزشی فرایندمحور	۰/۸۳	۴۰/۸۲					
نظام آموزش پایه				۰/۶۳	۰/۹۸۳	۰/۹۸۲	۰/۷۹۹	۰/۴۵۹

جدول ۴.

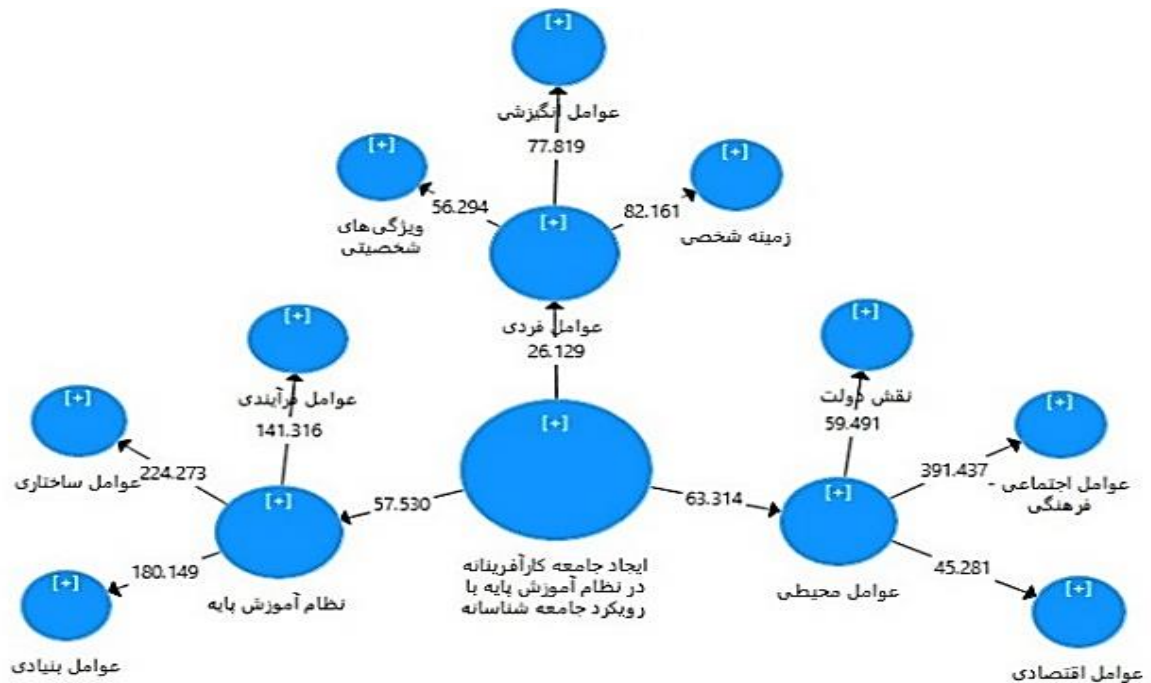
ماتریس سنجش روایی و اگر فورنل لارکر

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳
۱	۰/۸۹۸												
۲	۰/۸۹۴	۰/۹۱۴											
۳	۰/۸۷۳	۰/۷۳۸	۰/۹۷۸										
۴	۰/۸۷۳	۰/۷۰۶	۰/۷۷۶	۰/۸۵۸									
۵	۰/۸۴۸	۰/۷۱۲	۰/۷۳۹	۰/۷۶۸	۰/۸۹۹								
۶	۰/۸۳۴	۰/۷۵۹	۰/۷۳۶	۰/۶۱۶	۰/۷۴۳	۰/۹۶۲							
۸	۰/۷۲	۰/۶۵۹	۰/۶۸	۰/۵۱۱	۰/۴۵۸	۰/۸۱۱	۰/۹۳۹						
۹	۰/۷۱۹	۰/۶۵۱	۰/۶۲۴	۰/۴۷۷	۰/۶۹۷	۰/۸۴	۰/۷۹۶	۰/۸۹۵					
۱۰	۰/۷۶۸	۰/۴۲۷	۰/۶۱۸	۰/۵۲	۰/۶۴۶	۰/۴۴۸	۰/۶۳۹	۰/۵۷۹	۰/۸۷۱				
۱۱	۰/۶۳۱	۰/۴۰۳	۰/۵۶۶	۰/۴۴۹	۰/۴۴۵	۰/۶۴۷	۰/۵۹۶	۰/۴۵۳	۰/۷۶۵	۰/۸۶۵			
۱۲	۰/۵۴	۰/۴۳۴	۰/۵۶۵	۰/۶۳۴	۰/۴۳۲	۰/۶۰۷	۰/۴۶۹	۰/۷۸۳	۰/۶۷۴	۰/۶۹۸	۰/۸۰۴		
۱۳	۰/۶۲	۰/۴۱	۰/۵۸۵	۰/۵۳۶	۰/۴۳۲	۰/۳۳۳	۰/۳۶۹	۰/۴	۰/۶۲۷	۰/۵۹۸	۰/۵۰۱	۰/۶۹۹	

آموزش پایه، ۸. عوامل فرآیندی، ۹. عوامل فردی، ۱۰. عوامل محیطی، ۱۱. نقش دولت، ۱۲. ویژگی‌های شخصیتی

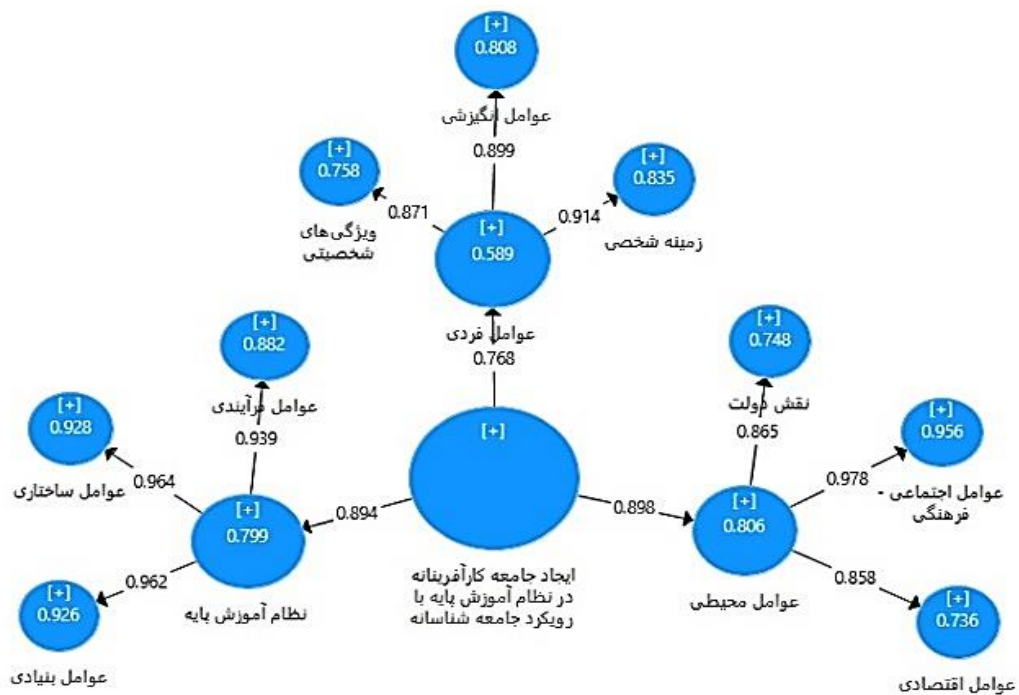
۱. ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزشی پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه، ۲. زمینه شخصی، ۳. عوامل اجتماعی- فرهنگی، ۴. عوامل اقتصادی، ۵. عوامل انگیزشی، ۶. عوامل بنیادی، ۷. نظام

شکل ۱. برآورد مدل پژوهش بر اساس آماره t

شکل ۲.

برآورد تأثیر متغیرها بر اساس ضرایب استاندارد شده

دولت، عوامل اقتصادی)، نظام آموزش پایه (عوامل ساختاری، عوامل بنیادی، عوامل فرآیندی) و عوامل فردی (زمینه شخصی، عوامل انگیزشی، ویژگی‌های شخصیتی) بوده است (جدول ۵، شکل ۱، ۲).

بر اساس یافته‌های پژوهش میزان تأثیر ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر بر ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزش پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه به ترتیب از بیشترین تا کمترین تأثیر شامل: عوامل محیطی، نظام آموزش پایه، عوامل فردی و در میان مؤلفه‌های عوامل محیطی (عوامل اجتماعی-فرهنگی، نقش

جدول ۵.

بررسی تأثیر مستقیم متغیرهای ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزشی پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه

معناداری	خطای استاندارد	(آماره آزمون) t_value	ضریب مسیر	مسیر مستقیم
۰/۰۰۰	۰/۰۱۴	۶۵/۱۹۳	۰/۸۹۸	ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزش پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه <عوامل محیطی
۰/۰۰۰	۰/۰۱۶	۵۵/۶۶۲	۰/۸۹۴	ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزش پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه <نظام آموزش پایه
۰/۰۰۰	۰/۰۲۸	۲۷/۵۲۲	۰/۷۶۸	ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزش پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه <عوامل فردی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۴	۲۳۱/۹۸۹	۰/۹۶۴	نظام آموزش پایه <عوامل ساختاری
۰/۰۰۰	۰/۰۰۵	۱۸۲/۲۱۷	۰/۹۶۲	نظام آموزش پایه <عوامل بنیادی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۷	۱۳۲/۹۸۳	۰/۹۳۹	نظام آموزش پایه <عوامل فرآیندی
۰/۰۰۰	۰/۰۱۱	۸۵/۲۱۸	۰/۹۱۴	عوامل فردی <زمینه شخصی
۰/۰۰۰	۰/۰۱۲	۷۶/۷۴۵	۰/۸۹۹	عوامل فردی <عوامل انگیزشی
۰/۰۰۰	۰/۰۱۶	۵۴/۳۸۱	۰/۸۷۱	عوامل فردی <ویژگی‌های شخصیتی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۲	۴۰۳/۸۸۷	۰/۹۷۸	عوامل محیطی <عوامل اجتماعی - فرهنگی
۰/۰۰۰	۰/۰۱۴	۵۹/۸۶۲	۰/۸۶۵	عوامل محیطی <نقش دولت
۰/۰۰۰	۰/۰۱۷	۴۹/۸۸۹	۰/۸۵۸	عوامل محیطی <عوامل اقتصادی

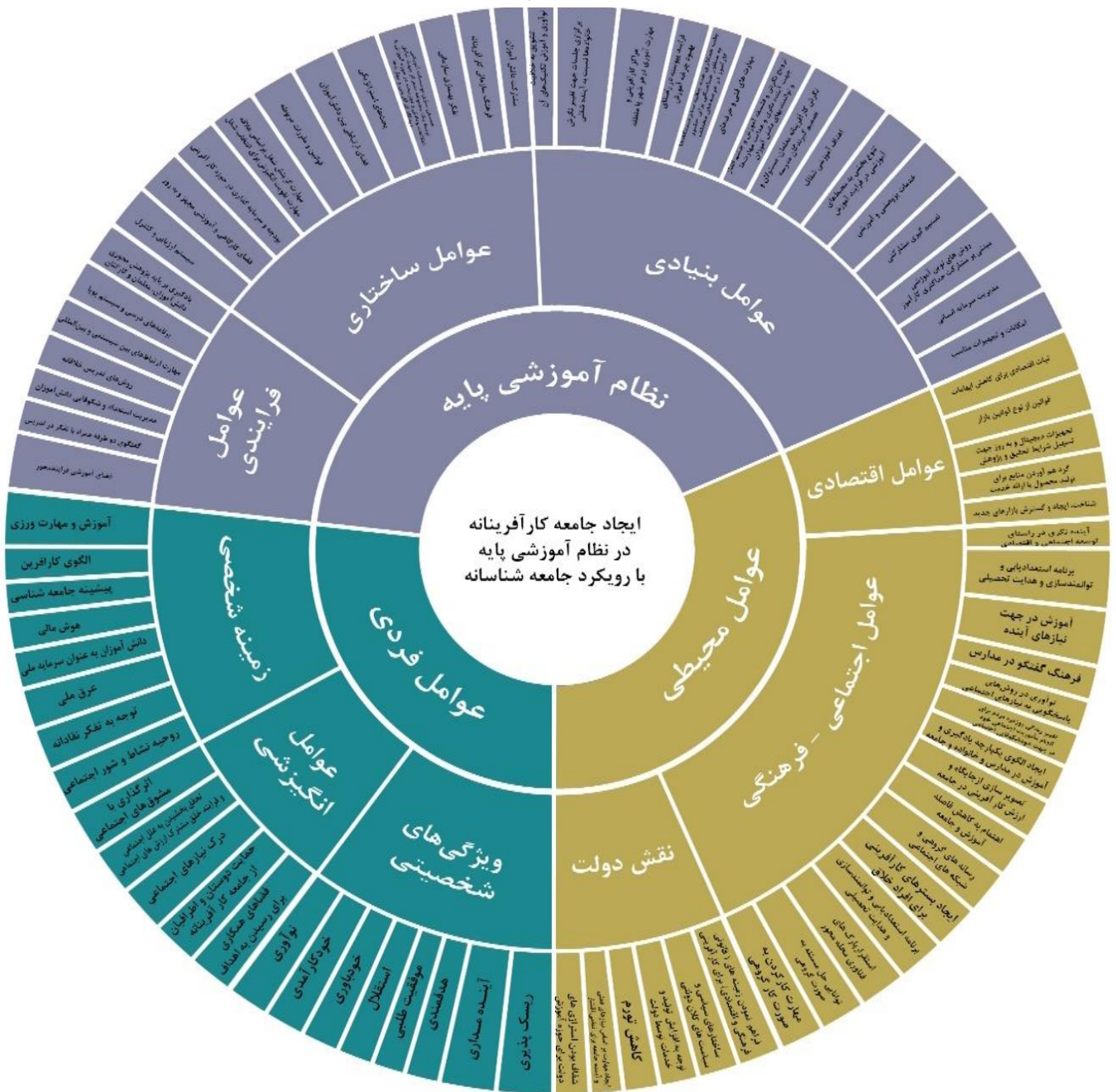
معیار از طریق فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$Gof = \sqrt{\text{communalities} \times R^2} = \sqrt{0.429 * 0.814} = 0.590$$

از آنجایی که مقادیر محاسبه شده GOF بیشتر از ۰/۳۶ به دست آمده، نشان از برازش مناسب و قوی مدل پژوهش دارد.

برای بررسی برازش در یک مدل کلی از یک معیار به نام شاخص نکویی برازش^۱ (GOF) استفاده می‌شود. سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵، ۰/۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده است (Wetzels & et al, 2009) این

شکل ۳. مدل ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزشی پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف طراحی و اعتباریابی مدل ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزشی پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه انجام شد. بر اساس یافته‌های پژوهش ۳ بعد (عوامل محیطی، نظام آموزش پایه، عوامل فردی)، ۹ مؤلفه (عوامل اجتماعی-فرهنگی، نقش دولت، عوامل اقتصادی، عوامل ساختاری،

عوامل بنیادی، عوامل فرآیندی، زمینه شخصی، عوامل انگیزشی، ویژگی‌های شخصیتی) و ۸۰ گویه به‌عنوان ابعاد و مؤلفه‌ها و گویه‌های مدل ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزشی پایه با رویکرد جامعه‌شناسانه شناسایی شد. با توجه به یافته‌های این پژوهش و ملاک شاخص‌های برازش مدل در پژوهش داوری و رضازاده (۱۳۹۷)، مدل از روایی و پایایی و برازش مناسب و قوی برخوردار است و قدرت پیش‌بینی

دانش‌آموزان مستلزم تسلط معلمان بر مفاهیم است. آموزش معلمان در زمینه کارآفرینی به آن‌ها کمک می‌کند شایستگی‌ها، روش‌ها و ابزارهای خاصی را برای تقویت اعتماد به توانایی‌های خود و فراگیران و افزایش انعطاف‌پذیری، رهبری و ابتکار عمل به‌کارگیرند (Miço & Cungu, 2023). نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که نقش آموزش در تشویق روحیه کارآفرینی در نسل جوان در مواجهه با چالش‌ها و تغییرات سریع اقتصادی بسیار مهم است. آموزش و پرورش مسئولیت‌ارائه مهارت‌های کارآفرینی مربوطه، ایجاد یک محیط حمایتی و تقویت ارزش‌های اخلاقی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی و یکپارچه‌سازی فناوری برای افزایش اثربخشی یادگیری را به عهده دارد. کارآفرینی اجتماعی و فراگیر نیز بایستی بخشی از آموزش باشد تا تأثیر اجتماعی مثبت و برابری فرصت برای همه ایجاد نماید (Ahmad et al., 2023). در این ارتباط سیاست‌گذاران در سطح کلان کشور می‌بایست چالش‌های فراروی نهادهای آموزشی و آموزش و پرورش در خصوص آموزش و نهادهای کارآفرینی را با راهبردها، رویکردها و راهکارهای اجرایی مناسبی برطرف نمایند و این مهم را در دوره‌های مختلف تحصیلی از ابتدایی تا دبیرستان مورد توجه خاص قرار دهند. از جمله راهکارهای اجرایی، توجه ویژه سیاست‌گذاران و مدیران نظام آموزش پایه به فرهنگ‌سازمانی کارآفرینانه، تفکر بهسازی سازمانی، فضای ارتباطی بین دانش‌آموزان، فضای کارگاهی و آموزشی مجهز و به‌روز، جلب همکاری همه‌جانبه سایر دستگاه‌ها به‌منظور هماهنگی برای حضور کارآموز در عرصه‌های مختلف، نگرش کارآفرینانه معلمان، مسئولان و تصمیم‌گیرندگان مدرسه، تنوع‌بخشی به محیط‌های آموزشی در فرایند آموزش و تصمیم‌گیری مشارکتی، یادگیری بر پایه پژوهش‌محوری، مدیریت استعداد و شکوفایی دانش‌آموزان، روش‌های تدریس خلاقانه، مهارت ارتباط‌های بین‌سیستمی و بین‌المللی، برنامه‌های درسی و سیستم پویا است. در بعد عوامل فردی والدین و معلمان و دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت بایستی، در ایجاد روحیه نشاط و شور اجتماعی، پرورش و تقویت تفکر نقادانه و خودکارآمدی، دانش‌آموزان اهتمام ورزند. در خصوص

بالایی دارد. ابعاد شناسایی‌شده با نتایج پژوهش طغرای و همکاران (۱۳۹۸) که آموزش کارآفرینانه را متأثر از عواملی مانند نگرش کارآفرینانه معلم، مسئولان و تصمیم‌گیران در حوزه آموزش مدرسه و والدین، جو کارآفرینانه، طراحی محیط بازی‌گونه، طراحی فضاهای جذاب در مدرسه به همراه شرایط محیطی لازم همچون هوشیاری کارآفرینانه، برنامه‌ریزی آموزشی و آگاهی کارآفرینانه، همراه با انجام یادگیری کارآفرینانه، تکالیف کارآفرینانه، گروه‌های کارآفرینانه، شوق کارآفرینانه، تعامل مدرسه با دنیای واقعی، ارزشیابی انعطاف‌پذیر و چندجانبه و تأکید بر شناخت و فراشناخت می‌دانند، همخوانی دارد. همچنین یافته‌های شناسایی‌شده با نتایج پژوهش جدی گرگری و همکاران (۱۴۰۰) که ۷ مؤلفه شامل (ویژگی‌های فردی یادگیرنده، آموزش‌های غیررسمی، محیط آموزشی، حمایت‌های دولت، جامعه کسب‌وکار، روش‌های تدریس و منابع انسانی) مؤثر بر آموزش کارآفرینی دانش‌آموزان شناسایی نمودند و نتایج پژوهش Nguyen و همکاران (۲۰۲۰) که به تأثیر عوامل محیطی کلان، مانند آموزش کارآفرینی، حمایت خانواده، حمایت اجتماعی، نگرش، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتار ادراک‌شده، بر قصد کارآفرینی دست یافتند و نتایج پژوهش اکبری و همکاران (۱۴۰۲) هم‌راستا است. بر اساس یافته‌های پژوهش مؤثرترین بعد در ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزش پایه عوامل محیطی می‌باشند. به‌منظور پیاده‌سازی و اجرای مدل ایجاد جامعه کارآفرینانه در نظام آموزش پایه لازم است که رسانه‌های اجتماعی در تصویرسازی از جایگاه و ارزش کارآفرینی در جامعه اهتمام ورزند. دولت بایستی در سیاست‌گذاری‌های کلان خود، به کارآفرینی و آموزش آن توجه نماید و نیز استراتژی‌های دولت در حوزه کارآفرینی و آموزش آن شفاف باشد و آموزش مهارت‌ها بر اساس نیازهای فعلی و آینده برای همه‌ی اقشار جامعه در دسترس باشد. از دیگر عوامل تأثیرگذار در ایجاد جامعه کارآفرینانه، نظام آموزش پایه است. آموزش کارآفرینی موجب توسعه نگرش‌ها و مهارت‌های کارآفرینی دانش‌آموزان و رشد روحیه کارآفرینی در آنان می‌گردد. توسعه شایستگی کارآفرینی در بین

آموزشی، (۱۶(۵۸)، ۱۱۳-۱۰۲. doi: 10.22034/jiera.2022.167789
 احمدپور کریم‌آبادی، فریبا، بهمنی، لیلا، و برکت، غلامحسین. (۱۴۰۱). ارائه مدل آموزش کارآفرینی در مدارس ابتدایی. *نوآوری‌های مدیریت آموزشی*، ۱۷(۳)، ۱۱۳-۱۲۷.
 اکبری، عابدین، تقی‌پور، حسینعلی، تقی پوریان گیلائی، محمدجواد، و غفاری مجلج، محمد. (۱۴۰۲). طراحی الگوی ویژگی‌های مدارس کارآفرین در ایران بر اساس رویکرد داده بنیاد. *فصلنامه خانواده و پژوهش*، ۲۰(۱)، ۱۱۹-۱۳۶. doi: http://qjfr.ir/article-1-1868-fa.html
 بهمنی، ندا. (۱۳۹۲). *شناسایی محتوا و روش تدریس کارآفرینی با هدف تقویت نگرش کارآفرینانه در دانش‌آموزان مقطع ابتدایی*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران.
 بهمنی، ندا، آراستی، زهرا، و حسینی، سید رسول. (۱۳۹۸). مطالعه تطبیقی آموزش کارآفرینی مقطع ابتدایی در کشورهای منتخب و ارائه الگو برای ایران. *سیاست‌های راهبردی و کلان*، ۷(۴) (پیاپی ۲۸)، ۶۳۰-۶۴۵. doi: https://sid.ir/paper/411338/fa
 بهمنی، ندا، آراستی، زهرا، حسینی، سید رسول. (۱۳۹۶). آموزش کارآفرینی در مقطع ابتدایی با هدف تقویت نگرش کارآفرینانه. *توسعه کارآفرینی*، ۱۰(۴)، ۵۷۳-۵۵۵. doi: 10.22059/jed.2018.214252.651935
 جدی گرگری، جواد، محب زادگان، یوسف، و عزیزی، محمد. (۱۴۰۰). شناسایی مؤلفه‌های مؤثر بر آموزش کارآفرینی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه (رویکرد کیفی). *پژوهش‌های برنامه درسی*، ۱۱(۲)، ۲۴۴-۲۶۷. doi: 10.22099/jcr.2021.6464
 حاجی‌زاده، ابراهیم، و اصغری، محمد. (۱۳۹۰). *روش‌ها و تحلیل‌های آماری با نگاه به روش تحقیق در علوم زیستی و بهداشتی*. تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی.
 داوری، علی، رضازاده، آرش. (۱۳۹۷). *مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار PLS*. تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی.
 درینی، محمد، آقاجانی‌افروزی، علی‌اکبر، و طهماسبی روشن، ندا. (۱۴۰۱). بررسی نقش آموزش کارآفرینی و قصد کارآفرینی دانشجویان با نقش میانجی خودباوری، نگرش و ذهنیت

رویکرد نوآورانه این پژوهش در مقایسه با سایر پژوهش‌های انجام شده می‌توان چنین گفت، بیشتر پژوهش‌های ذکر شده به نحوی پدیده آموزش کارآفرینی را مجزا از جامعه کارآفرینانه بررسی کرده است اما پژوهش حاضر، پدیده جامعه کارآفرینانه را در بطن نظام آموزشی به صورت توأمان با رویکرد جامعه شناسانه (آموزش، دولت، سیاست‌ها، قوانین، فناوری، خانواده، رسانه و سیستم اجتماعی-اقتصادی) بررسی نموده است. این پژوهش با محدودیت‌هایی نیز مواجه بوده است از جمله مهم‌ترین محدودیت‌های پژوهش حاضر، می‌توان به مشکلات دستیابی به افراد خبره و متخصص در بخش کیفی و نیز به کمبود پژوهش‌های مشابه برای مقایسه نتایج اشاره نمود، جامعه آماری به مدیران، معلمان، دبیران و مشاوران آموزش و پرورش ۸ کلان استان محدود شده است. جهت افزایش قابلیت تعمیم پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی مشابه این پژوهش در سراسر کشور انجام شود. همچنین از سایر روش‌های نمونه‌گیری که امکان کنترل دقیق‌تر را فراهم می‌کنند و میزان خطای آماری را کاهش می‌دهد استفاده شود. پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان و پژوهشگران از طریق ابعاد، مؤلفه‌ها و گویه‌های شناسایی شده ابزاری تهیه، تا وضعیت موجود نظام آموزش پایه را ارزیابی نمایند و پس از بررسی و شناسایی نقاط قوت و ضعف در جهت بهبود امور در نظام آموزش پایه برنامه‌ریزی نمایند.

سیاست‌گذاری

از تمامی افرادی که ما را در انجام این پژوهش همراهی نموده‌اند کمال تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

تعارض منافع

نویسندگان بدین‌وسیله تصریح می‌نمایند که در این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

منابع

ابراهیمی زرنندی، مریم، منظری توکلی، حمدالله، و منظری توکلی، علیرضا. (۱۴۰۱). بررسی نقش معلم در ارتقا سطح توانایی حل مسئله دانش‌آموزان دختر. *پژوهش در نظام‌های*

- Iran. *The Journal of Modern Thoughts in Education*, 17(3), 113-127. [In Persian]
- Akbari A, Taghipour. H, Taghipourian Gilani, M J, Ghaffari Mejlaj, M. (2023). Designing a Model of Characteristics of Entrepreneurial Schools in Iran Based on Grounded Theory. *QJFR*, 20(1), 119-136. [In Persian]
- Askarifar, K, Ebrahimi, A, Alavi, S M. (2017). Providing an educational model for developing entrepreneurial abilities in students through the mediation of personality traits. *Scientific Research Quarterly Journal of Entrepreneurship Development*, 11(1), 101-120. [In Persian]
- Bahmani, N. (2012). *Identifying the content and teaching method of entrepreneurship with the aim of strengthening the entrepreneurial attitude in primary school students*, master's thesis, Tehran: Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran. [In Persian]
- Bahmani, N., Arasti, Z., & Hosseini, S. R. (2020). Comparative study of entrepreneurship education in elementary school in selected countries and presenting a model for Iran. *Quarterly Journal of the Macro and Strategic Policies*, 7(28), 630-645. [In Persian]
- Bahmani, Neda, Arasti, Zahra, Hosseini, Seyyed Rasool. (2018). A comparative study of elementary level entrepreneurship education in selected countries and providing a model for Iran. *Strategic and macro policies*. 7(28), 630-645. [In Persian]
- Chepurenko, Alexander. Belousova, Olga. Groen, Aard. (2020). Educating prospective entrepreneurship researchers: the case of a summer school as a learning community, *Entrepreneurship Education*, 3, 393-410.
- Daniel, Julia. Hunter Quartz, Karen. Oakes, Jeannie. (2019). Teaching in Community Schools: Creating Conditions for Deeper Learning, *Review of Research in Education*, March (43), 453-480.
- darini, M., aghajaniafrozi, A., & tahmasbiroshan, N. (2022). Examine the role Entrepreneurship Education and Entrepreneurship Intention of Students with the Mediating Role of Self-Confidence, Attitude and Mentality (Case Study of Students in Mazandaran Province). *Journal of Research in Educational Systems*, 16(56), 131-145. [In Persian]
- Davari, A, Rezazadeh, A. (2017). *Modeling structural equations with pls software*, Tehran: Jihad Academic Publishing Organization. [In Persian]
- Ebrahimi zarandi, M., manzary tavakoli, H., & Manzari Tavakoli, A. (2022). Role of teachers in improving the level of problem-solving ability of female students. *Journal of Research in Educational Systems*, 16(58), 102-113. [In Persian]
- Fawcett J, Garity J. (2009). Evaluating research for evidence-based nursing practice. *Philadelphia*: F.A. Davis;
- Hajzadeh, A, Asghari, M. (2010). *Statistical methods and analyzes with a view to research methods in biological and health sciences*. Academic Jihad Publishing Organization, Tehran. [In Persian]
- Hashemi, M., Yari Haj Atalou, J., & Maleki Avarsin, S. (2022). Lean Education - Essentials and Consequences. *Journal of Research in Educational Systems*, 16(57), 119-130. [In Persian]
- (مورد مطالعه دانشجویان استان مازندران). پژوهش در نظام‌های آموزشی. (۱۳۱-۱۴۵).
- سرمد، زهره، بازرگان، عباس، و حجازی، الهه. (۱۳۹۷). روش تحقیق در علوم رفتاری. تهران: نشر آگاه، ص ۷۳.
- طغرای، محمدتقی، میر واحدی، سید سعید، و هاشمی، سمیه. (۱۳۹۸). طراحی الگوی آموزش کارآفرینانه در مدرسه. *نوآوری‌های آموزشی*، (۳) ۱۸، ۸۲-۵۹. doi: 10.22034/jei.2019.99317
- عسکری‌فر، کاظم، ابراهیمی، ابوالقاسم، و علوی، سید مسلم. (۱۳۹۷). ارائه الگوی آموزشی توسعه توانمندی‌های کارآفرینانه در دانش‌آموزان با میانجی‌گری ویژگی‌های شخصیتی. فصلنامه علمی پژوهشی توسعه کارآفرینی، (۱) ۵۱، ۱۰۱-۱۲۰. doi: 10.22059/jed.2018.256815.652580
- کریمیان، زهرا، صالحی، کیوان، و خدایی، ابراهیم. (۱۳۹۹). ارائه نظریه داده بنیاد برای تبیین فرایند شکل‌گیری روحیه کارآفرینی در بین دانش‌آموزان مدارس فنی و حرفه‌ای. *اندیشه‌های نوین تربیتی*، (۱) ۱۶، ۷-۴۴. doi: https://sid.ir/paper/412662/fa
- نجاریان کاخکی، محمد، امیرخانی، امیرحسین، و اشرفی، مجید، سعیدی، پرویز. (۱۴۰۱). طراحی الگوی مدرسه کسب‌وکار دانش‌آموزی جهت توسعه کارآفرینی در مقطع متوسطه. *ماهنامه جامعه‌شناسی سیاسی ایران*، (۱۲) ۵، ۵۵-۱۶۶۷. doi:10.30510/psi.2022.296173.2026
- هاشمی، سید خدیجه، مسعودی ندوشن، عصمت، و گلزاری، زینب. (۱۴۰۰). ارائه الگوی کیفیت‌بخشی تبدیل مدرسه فنی و حرفه‌ای به مدرسه کارآفرین. *نوآوری‌های آموزشی*، (۱) ۲۰، ۸۳-۱۰۸. doi: 10.22034/jei.2021.128602
- هاشمی، محرمعلی، یاری حاج‌عطالو، جهانگیر، و ملکی آوارسین، صادق. (۱۴۰۱). آموزش و پرورش ناب - ملزومات و پیامدها. *پژوهش در نظام‌های آموزشی*، (۵۷) ۱۶، ۱۱۹-۱۳۰.

References

- Ahmad, M. I. S., Idrus, M. I., & Rijal, S. (2023). The role of education in fostering entrepreneurial spirit in the young generation. *Journal of Contemporary Administration and Management (ADMAN)*, 1(2), 93-100.
- Ahmadpour, F., Bahmaei, L., & Barekat, G. H. (2022). Designing a model of effective curriculum elements in the success of the elementary school system in

- approach to understanding entrepreneurship: Comparison of Vietnam and South Korea. *Cogent Business & Management*, 7(1).
- Odia, L. O. (2022). Sociology and Entrepreneurship Nexus. *Iranian Sociological Review*, 12(3), 1-13.
- Sarmad, Z., Bazargan, A., Hijazi, E. (2017). *Research methods in behavioral sciences*. Tehran, Aghaz publication, p. 73. [In Persian]
- Toghrāyi, M., Mirvāhedi, S. S., hashemi, S. (2019). Designing the entrepreneurial education model. *Educational Innovations*, 18(3), 59-82. [In Persian]
- Tohani, Entoh. (2017). Model of The Social Capital Based Community Entrepreneurship Education (CCE) For Empowering Community: A Initial Theoretical, 9th International Conference for Science Educators and Teachers (ICSET). *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 118, pp681-686.
- Wardana, L. W., Narmaditya, B. S., Wibowo, A., Mahendra, A. M., Wibowo, N. A., Harwida, G., Rohman, A. N. (2020). The impact of entrepreneurship education and students' entrepreneurial mindset: the mediating role of attitude and self-efficacy. *Heliyon*, 6(9).
- Wetzels, M. Odekerken-Schröder, G., Van Oppen, C. (2009). Using PLS path modeling for assessing hierarchical construct models: Guidelines and empirical illustration. *MIS quarterly*, 33(1), 177-195.
- Hashemi, S. K., Masoudi Nadoshan, E., & Golzari, Z. (2021). Presenting the Quality Pattern for Converting Vocational & Educational School to Entrepreneurial School. *Educational Innovations*, 20(1), 83-108. [In Persian]
- Jedi Gregari, J., Mohebzadegan, Y., Azizi, M. (1400). Identifying the effective components on entrepreneurship education of secondary school students (qualitative approach). *Curriculum research*, 11(2), 244-264. [In Persian]
- Karimian, Z., Salehi, K., Khodaie, E. (2020). A grounded Theory explaining the process of entrepreneurial spirit formation among the students in Technical-Vocational schools (TVS). *The Journal of New Thoughts on Education*, 16(1), 7-44. [In Persian]
- Miço, H., Cungu, J. (2023). Entrepreneurship Education, a Challenging Learning Process towards Entrepreneurial Competence in Education. *Administrative Sciences*, 13(1), 22.
- Möttönen, T., & Tunkkari-Eskelinen, M. (2020). Entrepreneurship Education and Entrepreneurial Ecosystems. In T. Möttönen (Ed.), *Finnish Entrepreneurs: From Freedom of Occupation to the Entrepreneurial Society*. 1 (1), 83-112
- Najarian Kakhki, M., Amirkhani, A. H., Ashrafi, M., & Saeedi, P. (2023). Designing a student business school model for developing entrepreneurship in high school. *Political Sociology of Iran*, 5(12), 1655-1667. [In Persian]
- Nguyen, P. M., Dinh, V. T., Luu, T. M. N., & Choo, Y. (2020). Sociological an of planned behaviour

